

ПОРІВНЯННЯ МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНИМИ ПРОГРАМАМИ У КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНИ

COMPARISON OF CONSTRUCTION PROGRAM MANAGEMENT MODELS IN THE EU COUNTRIES AND UKRAINE

У статті проведено ґрунтовний порівняльний аналіз моделей управління будівельними програмами у країнах Європейського Союзу та Україні. Досліджено ключові аспекти державного регулювання, механізмів стратегічного планування, методів фінансування та контролю за реалізацією будівельних проєктів. Визначено основні принципи управління будівельною галуззю в ЄС, зокрема довгострокове стратегічне планування, ефективне використання структурних фондів, широке застосування державно-приватного партнерства (ДПП) та високий рівень нормативного контролю. Окрему увагу приділено питанню цифровізації будівельної сфери та прозорості тендерних процедур, що є важливими елементами європейської системи управління. Аналіз української моделі управління будівельними програмами виявив низку проблемних аспектів, серед яких відсутність єдиної державної стратегії розвитку галузі, нестача фінансування, високі корупційні ризики та недостатня цифровізація управлінських процесів. Незважаючи на певні позитивні зрушення, зокрема запровадження електронної системи закупівель ProZorro, рівень прозорості та ефективності управління будівельними проєктами залишається недостатнім для досягнення європейських стандартів. Окрім цього, низький рівень залучення приватного капіталу через механізм ДПП та значні бюрократичні перепони у процесі реалізації інфраструктурних проєктів гальмують розвиток галузі. На основі порівняльного аналізу розроблено рекомендації щодо вдосконалення управління будівельними програмами в Україні. Зокрема, наголошено на необхідності створення комплексної державної стратегії розвитку будівельної галузі, яка б включала чітко визначені пріоритети та механізми їхньої реалізації. Запропоновано активізувати залучення інвестицій через механізм ДПП, підвищити рівень нормативно-правового контролю, а також розширити використання цифрових технологій для автоматизації процесів управління та моніторингу будівельних проєктів. Окрему увагу приділено питанням прозорості та підвітності державних структур, що відповідають за реалізацію будівельних програм, а також впровадженню незалежного аудиту та громадського контролю над використанням бюджетних коштів. Загалом результати дослідження свідчать про те, що ефективне реформування української системи управління будівельними програмами можливе лише за умови комплексного підходу, що поєднує стратегічне планування, фінансову стабільність, прозорість процесів та цифровізацію.

Ключові слова: управління будівельними програмами, державне регулювання, стра-

тегічне планування, фінансування, будівельна галузь, цифровізація.

The article conducts a thorough comparative analysis of construction program management models in the European Union and Ukraine. Key aspects of state regulation, strategic planning mechanisms, financing methods and control over the implementation of construction projects are investigated. The main principles of construction industry management in the EU are identified, in particular long-term strategic planning, effective use of structural funds, wide application of public-private partnership (PPP) and a high level of regulatory control. Special attention is paid to the issue of digitalization of the construction sector and transparency of tender procedures, which are important elements of the European governance system. Analysis of the Ukrainian model of construction program management revealed a number of problematic aspects, including the lack of a unified state strategy for the development of the industry, lack of funding, high corruption risks and insufficient digitalization of management processes. Despite some positive developments, in particular the introduction of the ProZorro electronic procurement system, the level of transparency and efficiency of construction project management remains insufficient to achieve European standards. In addition, the low level of private capital attraction through the PPP mechanism and significant bureaucratic obstacles in the process of implementing infrastructure projects hamper the development of the industry. Based on a comparative analysis, recommendations were developed to improve the management of construction programs in Ukraine. In particular, the need to create a comprehensive state strategy for the development of the construction industry, which would include clearly defined priorities and mechanisms for their implementation, was emphasized. It was proposed to intensify the attraction of investments through the PPP mechanism, increase the level of regulatory and legal control, and expand the use of digital technologies to automate the processes of management and monitoring of construction projects. Special attention was paid to the issues of transparency and accountability of state structures responsible for the implementation of construction programs, as well as the introduction of independent audit and public control over the use of budget funds. In general, the results of the study indicate that effective reform of the Ukrainian construction program management system is possible only under the condition of a comprehensive approach that combines strategic planning, financial stability, process transparency and digitalization.

Key words: construction program management, state regulation, strategic planning, financing, construction industry, digitalization.

УДК 351:338.432
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2024.42.24>

Топазли Р.А.

к. екон. наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Заклад вищої освіти «Університет трансформації майбутнього»

Постановка проблеми. Будівельна галузь є одним із ключових секторів економіки, що відіграє важливу роль у формуванні національної інфраструктури, створенні робочих місць та залученні інвестицій. Ефективність управління будівельними програмами безпосередньо впливає на економічний розвиток держави, якість життя населення та рівень конкурентоспроможності країни на міжнародній арені. В умовах глобалізації та інтеграційних процесів особливої актуальності набуває дослідження різних моделей управління будівельними програмами, що використовуються у розвинених країнах, зокрема в Європейському Союзі. У країнах ЄС будівельні програми реалізуються в межах довгострокових стратегічних планів, що передбачають комплексне фінансування, застосування сучасних методів контролю та регулювання, а також широке використання інноваційних технологій. Європейський досвід демонструє високу ефективність взаємодії між державним та приватним секторами, що дозволяє забезпечувати якісну реалізацію будівельних проєктів у визначені строки та з оптимальним використанням ресурсів. Водночас в Україні система управління будівельними програмами перебуває у процесі трансформації, що зумовлено як внутрішніми соціально-економічними викликами, так і необхідністю гармонізації з європейськими стандартами. На сьогодні в Україні відчувається низка проблем, пов'язаних із неефективним стратегічним плануванням, нестачею фінансування, недостатньо прозорими тендерними процедурами та високими корупційними ризиками. Відсутність єдиного системного підходу до управління будівельними програмами ускладнює процеси модернізації інфраструктури, призводить до затримок у виконанні проєктів та перевитрат бюджетних коштів. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз європейських моделей управління будівельними програмами з метою адаптації кращих практик до українських реалій. Для досягнення цієї мети проведено аналіз нормативно-правового регулювання, механізмів фінансування, методів контролю та ефективності реалізації будівельних проєктів у різних країнах. Отримані результати можуть бути корисними для науковців, політиків, управлінців та фахівців будівельної галузі, зацікавлених у впровадженні сучасних підходів до управління будівельними програмами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження управління будівельними програмами є актуальним напрямом наукових розвідок як в українському, так і в міжнародному контексті. Значна кількість наукових праць присвячена аналізу моделей держав-

ного регулювання будівельної галузі, оцінці ефективності фінансування інфраструктурних проєктів, вивченню інноваційних методів управління та питанням прозорості будівельних тендерів. Зокрема, у дослідженнях Івка А. В. [1] розглядається синкретичний підхід до управління будівельними програмами, що застосовується у проєктах відновлення дорожньої інфраструктури. Автор акцентує увагу на необхідності комплексного підходу, що включає стратегічне планування, оптимізацію фінансових ресурсів і використання цифрових технологій для підвищення ефективності реалізації будівельних програм. Важливим висновком роботи є необхідність адаптації інноваційних управлінських підходів до реалій українського будівельного сектору. Питання державного регулювання будівельної галузі широко розглядається у працях Гуштик Н. [2] та Мелка В. [5]. Автори досліджують історичну еволюцію державного управління в будівельному секторі та визначають основні тенденції розвитку галузі. У роботах наголошується на важливості інтеграції державного та приватного капіталу у фінансування будівельних програм, що відповідає європейській практиці управління інфраструктурними проєктами. Шутенко Л. М. [3] аналізує проблеми державного регулювання будівельної галузі України, зокрема питання корупції, неефективного використання бюджетних коштів і низького рівня контролю за виконанням будівельних контрактів. Кононенко І. В. та Кподжедо М. Ф. К. [4] пропонують методіку вибору управлінських підходів для управління портфелем проєктів у будівельному секторі. Козич О. М. [6] та Марушева О. А. [7] аналізують нормативно-правові аспекти державного регулювання будівельної галузі, зокрема гармонізацію законодавчої бази України з європейськими стандартами. Відзначається, що хоча в останні роки було здійснено суттєві кроки у напрямку адаптації законодавства, зокрема щодо впровадження електронної системи закупівель ProZorro, рівень прозорості будівельних тендерів в Україні залишається недостатнім. Окремо варто відзначити офіційні нормативні документи, які формують рамкові умови для реалізації будівельних програм в Україні. Зокрема, Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року [8] визначає основні напрями розвитку інфраструктури та містить стратегічні орієнтири для модернізації транспортних і будівельних об'єктів. Проте в дослідженнях наголошується, що реалізація цієї стратегії гальмується через нестачу фінансування та недостатню координацію між державними інституціями.

Метою статті є дослідження та порівняння моделей управління будівельними програмами в країнах ЄС та Україні, виявлення основних недоліків вітчизняної системи та формулювання рекомендацій щодо її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Державне управління будівельними програмами є важливим інструментом регулювання галузі, що сприяє реалізації стратегічних національних цілей, розвитку інфраструктури та забезпеченню стабільного економічного зростання. В залежності від особливостей політичної системи, економічного рівня розвитку та нормативно-правового середовища, країни використовують різні моделі управління будівельними програмами, які можна умовно поділити на централізовані та децентралізовані підходи.

У країнах Європейського Союзу державне управління будівельними програмами базується на принципах стратегічного планування, фінансової підтримки через фонди ЄС, державно-приватного партнерства (ДПП) та жор-

сткого регуляторного контролю. Одним із ключових елементів є довгострокові національні та регіональні стратегії розвитку, що включають конкретні цілі, механізми реалізації та джерела фінансування будівельних проєктів.

Фінансування будівельних програм у ЄС здійснюється через такі інструменти, як Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) та Когезійний фонд. Ці фінансові механізми спрямовані на підтримку проєктів, що сприяють регіональному розвитку, підвищенню енергоефективності та модернізації інфраструктури [6]. Використання структурних фондів дозволяє забезпечити стабільність фінансування та мінімізувати ризики нестачі коштів.

Важливу роль у реалізації будівельних програм відіграє державно-приватне партнерство. Європейські країни активно залучають приватний капітал до фінансування інфраструктурних проєктів, що дозволяє зменшити навантаження на державний бюджет та підвищити ефективність управління. Контроль за виконанням будівельних програм здійсню-

Таблиця 1

Порівняння моделей управління будівельними програмами у країнах ЄС та Україні

Критерій	Модель управління в ЄС	Модель управління в Україні
Стратегічне планування	Довгострокові національні та регіональні стратегії розвитку, інтеграція з загальноєвропейськими ініціативами (TEN-T, Green Deal) [5]	Відсутність єдиної стратегії розвитку будівельної галузі, фрагментарне планування інфраструктурних проєктів [8]
Фінансування	Використання структурних фондів ЄС (ERDF, Когезійний фонд), державно-приватне партнерство (ДПП), залучення інвестиційних банків [6]	Державний бюджет, міжнародні фінансові організації (ЄБРР, Світовий банк), слабе залучення приватного капіталу через ДПП [4]
Регуляторна політика	Жорстке законодавче регулювання, екологічні стандарти, контроль за якістю та безпекою будівництва [7]	Недостатній контроль якості, слабе впровадження екологічних стандартів, неузгодженість регулювання з європейськими нормами [3]
Прозорість управління	Висока прозорість тендерних процедур, цифровізація контролю, незалежні аудити [5]	Система ProZorro значно покращила ситуацію, але залишаються корупційні ризики та непрозорі тендери [3]
Контроль та аудит	Незалежні регулюючі органи здійснюють моніторинг будівельних програм, регулярний аудит виконаних робіт [6]	Відсутність ефективного контролю за використанням бюджетних коштів, слабкий незалежний аудит [3]
Використання цифрових технологій	Розвинена цифрова екосистема управління будівельними програмами, електронний моніторинг, автоматизація процесів [7]	Обмежене використання цифрових технологій, часткова електронізація процесів через ProZorro, але відсутній повноцінний моніторинг виконання робіт [3]
Швидкість реалізації проєктів	Висока, проєкти реалізуються у визначені строки завдяки чіткому плануванню та контролю [5]	Часті затримки через бюрократію, недостатнє фінансування, неефективне управління ресурсами [3]
Залучення приватного сектору	Активне використання механізму державно-приватного партнерства для будівництва великих об'єктів [6]	ДПП розвинене слабо, більшість будівельних проєктів фінансується з державного бюджету або через міжнародні кредити [4]
Екологічні стандарти	Високі екологічні вимоги, використання «зелених» технологій, мінімізація впливу будівництва на довкілля [7]	Впровадження екологічних норм на початковій стадії, низький рівень контролю за дотриманням екостандартів [3]

ється через спеціалізовані регуляторні органи, що забезпечують відповідність проєктів екологічним, соціальним та технічним стандартам [5] (таблиця 1).

Система управління будівельними програмами в ЄС відзначається високою прозорістю. Використання електронних систем закупівель, відкритих даних та незалежного аудиту сприяє зниженню рівня корупції та забезпечує справедливий розподіл коштів.

В Україні управління будівельними програмами характеризується поєднанням державного контролю та ринкових механізмів. Проте існує низка проблем, що обмежують ефективність управління та впливають на темпи реалізації інфраструктурних проєктів.

Однією з основних проблем є відсутність єдиної довгострокової стратегії розвитку будівельної галузі. Незважаючи на існування Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року [8], реалізація будівельних програм часто відбувається несистемно, без належного узгодження між різними рівнями влади.

Фінансування будівельних проєктів в Україні здійснюється переважно за рахунок державного бюджету, місцевих бюджетів та міжнародних фінансових організацій, таких як Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Світовий банк [4]. Однак обмеженість бюджетних коштів та недостатній рівень залучення приватного капіталу створюють ризики затримок у реалізації програм.

Регуляторне середовище в Україні поступово адаптується до європейських стандартів, проте залишається проблемним питанням недостатня прозорість тендерних процедур. Хоча система електронних закупівель ProZorro значно покращила ситуацію [3], корупційні ризики та неефективне управління ресурсами продовжують негативно впливати на будівельну галузь.

Крім того, слабка координація між державними органами та недостатня цифровізація процесів призводять до бюрократичних зволікань у реалізації проєктів. У порівнянні з європейськими країнами, де акцент робиться на ефективному плануванні та раціональному використанні ресурсів, в Україні часто спостерігається хаотичність у прийнятті рішень та неузгодженість між державним та приватним секторами.

Таким чином, для покращення управління будівельними програмами в Україні необхідно впроваджувати стратегічне планування, розширювати механізми державно-приватного партнерства, посилювати регуляторний контроль та підвищувати рівень прозорості управлінських процесів.

Управління будівельними програмами у країнах Європейського Союзу та Україні має суттєві відмінності, зумовлені рівнем економічного розвитку, підходами до стратегічного планування, механізмами фінансування, нормативно-правовим регулюванням та ефективністю контролю за реалізацією будівельних проєктів. Аналіз цих моделей дає змогу визначити основні переваги та недоліки кожної системи, а також окреслити напрями реформування української моделі управління будівельними програмами з урахуванням європейського досвіду.

Однією з ключових відмінностей є підхід до стратегічного планування. У країнах ЄС будівельні програми є частиною загальнодержавних та регіональних стратегій розвитку, які розробляються на довгострокову перспективу та мають чітко визначені етапи реалізації. Наприклад, стратегічні документи ЄС у сфері будівництва та інфраструктури містять детальні плани розвитку національної та транснаціональної дорожньої мережі, модернізації житлового фонду, розвитку «зеленого» будівництва та підвищення енергоефективності будівель [5]. В Україні, хоча існує Національна транспортна стратегія до 2030 року [8], загальна система планування розвитку будівельної галузі залишається несистемною, що призводить до неефективного розподілу ресурсів та відсутності узгоджених дій між різними рівнями влади.

Фінансування будівельних програм у ЄС здійснюється через багаторівневу систему, що включає національні бюджети, регіональні фонди, кошти приватних інвесторів, а також фінансову підтримку з боку структурних фондів ЄС, зокрема Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF) та Кофезійного фонду. Це забезпечує стабільне фінансування будівельних проєктів, зменшуючи ризики їх зупинки через нестачу коштів. В Україні фінансування здійснюється переважно за рахунок державного бюджету та міжнародних кредитів, що робить галузь вразливою до макроекономічних коливань. Державно-приватне партнерство, яке є основним механізмом залучення інвестицій у ЄС, в Україні поки що недостатньо розвинене [4].

Суттєвою відмінністю є також регуляторне середовище. У країнах ЄС нормативно-правове регулювання будівельної галузі базується на жорстких екологічних стандартах, вимогах до енергоефективності будівель, прозорих тендерних процедурах та дотриманні принципів сталого розвитку. Будівельні компанії, що працюють у країнах ЄС, зобов'язані відповідати суворим стандартам, що контро-

люються спеціальними регуляторними органами [7]. В Україні нормативно-правова база реформується у напрямі гармонізації із законодавством ЄС, однак все ще існує ряд проблем, зокрема складність дозвільних процедур, нестача механізмів контролю за якістю виконання будівельних робіт та недосконалість законодавства щодо енергозбереження та екологічної безпеки [6].

Щодо прозорості управління будівельними програмами, країни ЄС активно застосовують цифрові технології для моніторингу та контролю за реалізацією будівельних проєктів. Використання електронних систем тендерів та відкритих даних дозволяє зменшити рівень корупції та забезпечити ефективний розподіл бюджетних коштів. В Україні впровадження системи електронних закупівель ProZorro стало важливим кроком у підвищенні прозорості тендерних процедур, однак корупційні ризики залишаються високими, що негативно впливає на ефективність реалізації будівельних проєктів [3].

Оцінюючи ефективність реалізації будівельних програм, варто зазначити, що у країнах ЄС терміни виконання проєктів здебільшого дотримуються завдяки чіткому плануванню, децентралізації управлінських рішень та використанню сучасних технологій управління проєктами. В Україні часті затримки у реалізації будівельних програм пов'язані з бюрократичними процедурами, нестачею фінансування та недостатньою координацією між державними органами [1].

Таким чином, порівняльний аналіз управління будівельними програмами у країнах ЄС та Україні свідчить про суттєві відмінності у підходах до стратегічного планування, фінансування, регулювання та контролю за реалізацією проєктів. Європейська модель характеризується високою ефективністю управлінських процесів, прозорістю та стабільністю фінансування. Водночас українська система потребує реформування, зокрема у напрямках покращення стратегічного планування, впровадження сучасних фінансових механізмів, спрощення регуляторних процедур та посилення контролю за ефективністю використання бюджетних коштів. Впровадження найкращих європейських практик дозволить Україні підвищити ефективність управління будівельними програмами, що, своєю чергою, сприятиме розвитку будівельної галузі, модернізації інфраструктури та залученню інвестицій.

Порівнюючи моделі управління будівельними програмами у країнах ЄС та Україні, можна виокремити кілька ключових аспектів, що демонструють суттєві відмінності в під-

ходах до планування, фінансування, регулювання та контролю за реалізацією будівельних проєктів.

Однією з найважливіших відмінностей є наявність комплексної стратегії розвитку будівельної галузі у країнах Європейського Союзу. У більшості держав-членів ЄС будівельні програми розробляються на основі довгострокових планів, які враховують не лише економічні та соціальні фактори, а й екологічні стандарти, перспективи інноваційного розвитку та регіональну інтеграцію [5]. Наприклад, Європейська комісія координує інфраструктурні проєкти у межах ініціативи TEN-T (Транс'європейська транспортна мережа), що дозволяє створювати ефективні логістичні маршрути між країнами та розвивати єдину транспортну систему ЄС [6]. В Україні, натомість, спостерігається відсутність цілісного стратегічного бачення розвитку будівельної галузі, а реалізація будівельних програм часто відбувається несистемно, без чіткої координації між державними структурами та місцевими органами влади [8].

Ще одним важливим аспектом є фінансування будівельних проєктів. У країнах ЄС активно застосовуються структурні фонди, зокрема Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) та Кофезійний фонд, які забезпечують сталий потік інвестицій у будівельну галузь [6]. Крім того, широко використовується механізм державно-приватного партнерства (ДПП), що дозволяє залучати приватні компанії до реалізації масштабних інфраструктурних проєктів, розподіляючи фінансові ризики між державою та бізнесом [4]. В Україні фінансування будівельних програм здебільшого залежить від державного бюджету та міжнародних фінансових організацій, таких як ЄБРР та Світовий банк. Проте рівень залучення приватного капіталу залишається недостатнім через високі корупційні ризики та правову нестабільність [3].

У сфері регулювання та контролю за будівельними програмами європейські країни дотримуються жорстких стандартів, що забезпечують якість та прозорість будівництва. Регулювання охоплює широкий спектр вимог, включаючи екологічні нормативи, безпеку праці, енергоефективність будівельних матеріалів та цифровізацію процесів контролю [7]. В Україні нормативно-правове регулювання поступово наближається до європейських стандартів, проте залишається низка проблем, зокрема щодо слабкого контролю за виконанням державних контрактів, недостатнього моніторингу будівельних процесів та формального підходу до екологічних вимог [3].

Окрему увагу слід приділити рівню прозорості реалізації будівельних програм. У ЄС застосовуються розвинені електронні системи моніторингу будівельних контрактів, що дозволяють ефективно відстежувати використання бюджетних коштів та запобігати фінансовим зловживанням [5]. Україна зробила значний крок уперед у сфері цифровізації закупівель завдяки впровадженню системи ProZorro, яка дозволила знизити рівень корупції в тендерах [3]. Проте проблема «договірних» тендерів, завищення вартості робіт та недостатньої відкритості проектної документації залишається актуальною.

Отже, порівняльний аналіз демонструє, що ключовими відмінностями між європейською та українською моделями є рівень стратегічного планування, фінансування, жорсткість регуляторного контролю та рівень прозорості управлінських процесів. Європейська модель демонструє високу ефективність завдяки чіткій координації, використанню сучасних механізмів фінансування та впровадженню цифрових технологій. В Україні система управління будівельними програмами потребує подальшої модернізації, посилення контролю та залучення інноваційних методів регулювання.

Враховуючи аналіз існуючих моделей управління будівельними програмами, для підвищення ефективності української системи управління необхідно реалізувати комплексні реформи, спрямовані на усунення основних недоліків та адаптацію до кращих європейських практик.

Першочерговим завданням є розробка єдиної державної стратегії розвитку будівельної галузі, яка має містити чітко визначені пріоритети, конкретні механізми реалізації та систему контролю за досягненням цілей. Державна стратегія повинна бути узгоджена із загальними планами розвитку інфраструктури та регіонального розвитку, а її реалізація має здійснюватися у співпраці з місцевими органами влади, громадськістю та бізнесом [1].

Другим важливим напрямом є активне залучення механізмів державно-приватного партнерства (ДПП). Український будівельний сектор має великий потенціал для реалізації проектів у співпраці з приватним капіталом, але для цього необхідно створити сприятливі правові умови та забезпечити стабільність інвестиційного клімату [5]. Важливою складовою є запровадження довгострокових контрактів між державою та приватними інвесторами, що дозволить гарантувати ефективне використання коштів та зниження ризиків.

Третім кроком має стати посилення нормативно-правового регулювання будівельної

галузі відповідно до європейських стандартів. Це включає впровадження жорстких вимог до якості будівництва, посилення екологічного контролю, підвищення безпеки праці та запровадження сучасних методів моніторингу будівельних робіт [7].

Четвертим критично важливим аспектом є цифровізація процесів управління будівельними програмами. Впровадження розширених електронних платформ для контролю за виконанням проектів, онлайн-моніторинг використання коштів та автоматизація регуляторних процедур сприятимуть підвищенню прозорості та зниженню корупційних ризиків [3].

П'ятим напрямом є реформування тендерної системи та посилення контролю за розподілом бюджетних коштів. Попри ефективність системи ProZorro, необхідно вдосконалювати механізми перевірки якості виконаних робіт, знижувати ризики картельних змов та впровадити незалежний аудит будівельних програм [6].

Реалізація цих заходів дозволить суттєво підвищити ефективність управління будівельними програмами в Україні, наблизити її до європейських стандартів, покращити якість інфраструктури та залучити додаткові інвестиції у галузь.

Висновки. Порівняльний аналіз моделей управління будівельними програмами у країнах Європейського Союзу та Україні свідчить про суттєві відмінності в підходах до планування, фінансування, регулювання та контролю за реалізацією інфраструктурних проектів. У країнах ЄС будівельні програми функціонують на основі довгострокових стратегічних планів, які узгоджуються із загальнодержавними цілями розвитку, інтегруються у спільні європейські ініціативи та фінансуються через структурні фонди та механізми державно-приватного партнерства. Висока ефективність цих моделей зумовлена чітким нормативно-правовим регулюванням, суворими стандартами якості, прозорими процедурами фінансування та активним використанням цифрових технологій для контролю за будівельними процесами.

Натомість в Україні управління будівельними програмами ще не досягло такої системності та ефективності. Основними проблемами є відсутність єдиної стратегії розвитку галузі, нестабільність фінансування, високі корупційні ризики, недостатня цифровізація управлінських процесів та слабка координація між державними інституціями. Важливим кроком на шляху до реформування будівельної галузі стала інтеграція України до системи електронних закупівель ProZorro, що дозволило підвищити прозорість тендерних проце-

дур. Проте цього недостатньо для кардинальних змін, оскільки проблема картельних змов, недобросовісних підрядників та перевитрат бюджетних коштів залишається актуальною.

Для вдосконалення української моделі управління будівельними програмами необхідно розробити єдину державну стратегію розвитку галузі з чітко визначеними пріоритетами, механізмами реалізації та системою контролю за досягненням цілей. Одним із ключових напрямів має стати активне залучення приватних інвесторів та використання механізмів державно-приватного партнерства, що дозволить забезпечити стабільне фінансування інфраструктурних проєктів. Також важливим аспектом є гармонізація нормативно-правового регулювання відповідно до європейських стандартів, що включає жорсткі вимоги до якості будівництва, посилений екологічний контроль та цифровізацію управлінських процесів.

Таким чином, впровадження комплексних реформ дозволить Україні наблизитися до європейських стандартів управління будівельними програмами, забезпечити якісне планування інфраструктурних проєктів, оптимізувати використання фінансових ресурсів та сприяти економічному розвитку країни. Запропоновані заходи допоможуть створити сучасну, ефективну та прозору систему управління будівельною галуззю, що відповідатиме кращим європейським практикам і сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Івко А. В. Підходи синкретичного управління в проєктах відновлення дорожньої інфраструктури. Вісник Національного транспортного Університету. Сер. Технічні науки. Київ: НТУ, 2022. Вип. 3(53). С. 433–442.
2. Гуштик Н. Державне управління в галузі будівництва: ретроспективний аналіз. Ефективність державного управління : Зб. наук. праць. 2013. Вип. 37. С. 204–212.
3. Шутенко Л.М. Будівельна галузь як об'єкт державного регулювання. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/29712/1/1.pdf>
4. Кононенко І. В., Кподжедо М.Ф.К. Метод вибору підходу для управління портфелем проєктів і його застосування. Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проєктами. Харків : НТУ "ХПІ", 2022. № 1(5). С. 29-38.
5. Мелко В. Галузь будівництва як об'єкт державного регулювання. Науковий альманах. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Vol. 2 (II). С. 18-22. URL: https://eprints.oa.edu.ua/6215/1/Global_world_2_2006-18-22.pdf
6. Козич О.М. Державне регулювання діяльності будівельної галузі України. Держава і ринок. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/4/04.pdf>
7. Марушева О.А. Державне управління механізмом нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві: теоретичні засади. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 12. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1304>
8. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 року № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-p>